

Teodor Manea
Horia-Șerban Tiugan
Cătălin-Nicolae Constantinescu-Mărunțel

Criminologie

Ediția a 2-a

Editura
Stamangiu
2024

CUPRINS

În loc de introducere: de ce anumiți oameni își asumă
o identitate deviantă? _____ XVII

TITLUL I. NOȚIUNI ELEMENTARE. PERSPECTIVE TEORETICE _____ 1

**Capitolul I. Criminologia. Interferențele cercetării
criminologice cu alte științe juridice** _____ 1

Secțiunea 1. Criminologia. Definiție, obiect, limite _____ 2

§1. Definiție. Posibile dezvoltări conceptuale _____ 2

§2. Obiectul criminologiei. Crima. Criminalul.

Criminalitatea. Fenomenul criminal _____ 6

2.1. Crima – perspectiva criminologică _____ 6

2.2. Crima din perspectiva istoriei dreptului
românesc _____ 11

2.3. Criminalul _____ 15

2.4. Criminalitatea _____ 17

2.5. Lămuriri cu privire la obiectul prezentei lucrări _____ 18

§3. Limitele intrinseci ale cercetării criminologice _____ 18

*Secțiunea a 2-a. Interferențele cercetării criminologice
cu alte științe juridice* _____ 20

§1. Criminologia și dreptul penal _____ 20

§2. Criminologia și politica criminală *lato sensu* _____ 21

§3. Criminologia și penologia _____ 23

§4. Criminologia și criminalistica _____ 24

§5. Demarcația dintre criminologie, filosofie, religie
și morală _____ 25

Capitolul II. Optica asupra fenomenului criminal în Evul Mediu.

Premisa criminologiei clasice. Opera lui Cesare Beccaria _____ 33

*Secțiunea 1. Optica asupra fenomenului criminal
în contextul Evului Mediu* _____ 33

§1. Definiții ale crimei _____ 35

§2. Noțiunea de pedeapsă _____ 37

§3. Fenomenul criminal și spațiul românesc (sec. IV-XIX) _____ 42

§4. Criminalul – persoană defectă _____ 44

§5. Apariția de noi infracțiuni – vagabondajul, cerșetoria	45
<i>Secțiunea a 2-a. Contractul social – fundamentul criminologiei clasice. Perspective tranzitorii asupra fenomenului criminal</i>	46
§1. Contractul social – fundamentul criminologiei clasice	46
§2. Perspective tranzitorii asupra fenomenului criminal	51
<i>Secțiunea a 3-a. Criminologia clasică. Opera lui Cesare Beccaria</i>	53
§1. Principala teză a criminologiei clasice	53
§2. Opera lui Cesare Beccaria – <i>Dei delitti e delle pene</i>	57
2.1. Contractul social	57
2.2. Principiul legalității	58
2.3. Principii procesual penale	59
2.4. Despre infracțiuni	60
2.5. Despre pedepse	61
§3. Observații critice generale. Demitizarea perspectivei umaniste în contextul economic și ideologic al epocii	62
3.1. Observații critice generale	62
3.2. Demitizarea perspectivei umaniste a Tratatului prin referire la contextul economic și ideologic al epocii	65

Capitolul III. Pozitivismul italian. Opera lui Cesare Lombroso.

Perspective critice. Contextul științifico-cultural	70
<i>Secțiunea 1. Pozitivismul italian</i>	70
§1. Punctul de inflexiune în cercetarea criminologică	71
1.1. Insuficiența explicațiilor criminologice bazate pe noțiunea de liber-arbitru	71
1.2. Dezvoltarea analizei statistice în cercetarea fenomenului criminal	72
1.3. Descoperirile științifice	75
1.4. Generalizarea sistemului penitenciar în Italia	78
§2. Tezele centrale ale pozitivismului italian	78
2.1. Imperativul științific	78
2.2. Determinismul	79
2.3. Taxonomia criminală	79
2.4. Opera preventivă	80

<i>Secțiunea a 2-a. Opera lui Cesare Lombroso – L'uomo Delinquente</i>	81
§1. Atavismul criminal	82
§2. Clasificarea criminalilor	85
2.1. Criminalul născut	86
2.2. Criminalul nebun	87
2.3. Criminalul ocazional	89
2.4. Criminalul din pasiune	90
<i>Secțiunea a 3-a. Perspective critice</i>	91
§1. Dezvoltări critice intradocinare	91
1.1. Raffaele Garofalo	91
1.2. Enrico Ferri	93
§2. Critica pozitivismului italian. Noua apărare socială. Capcana pozitivistă	95
2.1. Noua apărare socială	95
2.2. Capcana pozitivistă	95
§3. Perspective din alte științe: importanța sociologiei	100

TITLUL II. CRIMINOLOGIA ȘI DREPTUL PENAL. PERSPECTIVE

TEORETICE	101
Capitolul IV. Dimensiunea criminologică relativă la instituțiile de drept penal general	101
<i>Secțiunea 1. Vinovăția</i>	103
§1. Perspective istorice	103
1.1. Codul penal din 1865	103
1.2. Codul penal din 1936	103
1.3. Codul penal din 1969	104
1.4. Codul penal în vigoare	104
§2. Dimensiunea criminologică	105
<i>Secțiunea a 2-a. Iresponsabilitatea lato sensu</i>	107
§1. Perspective istorice	107
1.1. Codul penal din 1865	107
1.2. Codul penal din 1936	108
1.3. Codul penal din 1969	109
1.4. Codul penal în vigoare	109
§2. Dimensiunea criminologică	110
2.1. Alienația mintală	111

2.2. Beția _____	114
2.3. Somnambulismul, hipnotismul, sugestia și provocarea _____	116
<i>Secțiunea a 3-a. Răspunderea penală a minorilor</i> _____	117
§1. Perspective istorice _____	118
1.1. Codul penal din 1865 _____	118
1.2. Codul penal din 1936 _____	118
1.3. Codul penal din 1969 _____	119
1.4. Codul penal în vigoare _____	120
§2. Dimensiunea criminologică _____	121
2.1. Dimensiunea criminologică a regimului incriminator raportat la limitele de vârstă _____	121
2.2. Dimensiunea criminologică a regimului sanționator _____	124
<i>Secțiunea a 4-a. Individualizarea pedepsei</i> _____	128
§1. Perspective istorice _____	128
1.1. Codul penal din 1865 _____	128
1.2. Codul penal din 1936 _____	129
1.3. Codul penal din 1969 _____	130
1.4. Codul penal în vigoare _____	131
§2. Dimensiunea criminologică _____	131
2.1. Sistematizarea și normativizarea criteriilor generale de individualizare _____	131
2.2. Influența pozitivistă și a noii apărări sociale. Opera lui Raymond Saleilles _____	133
<i>Secțiunea a 5-a. Măsurile de siguranță</i> _____	138
§1. Perspective istorice _____	138
1.1. Codul penal din 1865 _____	138
1.2. Codul penal din 1936 _____	138
1.3. Codul penal din 1969 _____	139
1.4. Codul penal în vigoare _____	140
§2. Dimensiunea criminologică _____	141
2.1. Dimensiunea criminologică a măsurilor de siguranță în general _____	142
2.2. Dimensiunea criminologică privind starea de pericol a infractorului _____	143
2.3. Dimensiunea criminologică a măsurilor de siguranță în special _____	144

2.4. Dimensiunea criminologică a reglementării actuale _____	147
TITLUL III. CRIMINOLOGIA ȘI DREPTUL PENAL.	
ASPECTE PRACTICE _____	155
Capitolul V. Dimensiunea fenomenologică relativă la conceptul de violență. Fenomenologia violenței _____	155
<i>Secțiunea 1. Perspective teoretice _____</i>	156
§1. Perspectiva bioistorică _____	156
§2. Perspectiva socio-penală _____	158
§3. O posibilă definiție _____	160
<i>Secțiunea a 2-a. Dimensiunea criminogenă a infracțiunilor săvârșite cu violență. Cauza proximă _____</i>	160
<i>Secțiunea a 3-a. Dimensiunea criminogenă a infracțiunilor săvârșite cu violență. Cauza mediată _____</i>	162
§1. Normalizarea violenței _____	163
§2. Inegalitate structurală _____	169
Capitolul VI. Dimensiunea criminologică relativă la infracțiunile de omor și violență intrafamilială _____	173
<i>Secțiunea 1. Omorul. Omorul calificat. Lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte _____</i>	173
§1. Aspecte conceptuale. Tipologii ale infracțiunilor de omor _____	173
1.1. Omorul-întreprindere _____	174
1.2. Omorul pentru cauză personală _____	175
1.3. Omorul motivat sexual _____	177
1.4. Omorul motivat ideologic _____	178
1.5. Omorul gregar _____	178
§2. Date cantitative privind fenomenul infracțiunilor de omor în context național _____	179
§3. Date calitative privind fenomenul infracțiunilor de omor în context național _____	184
3.1. Date privind faptele săvârșite _____	184
3.2. Date privind persoana inculpaților _____	186
3.3. Date privind persoana victimei și a relației dintre victimă și autor _____	188

<i>Secțiunea a 2-a. Violența intrafamilială</i>	188
§1. Perspective teoretice	189
1.1. Dimensiunea fenomenologică a violenței în familie	189
1.2. Aspecte juridice și socio-criminologice privind fenomenul violenței în familie	190
1.3. Particularități psihocriminologice ale victimelor și agresorilor	196
1.4. În loc de concluzie	198
§2. Fenomenul violenței domestice în context național	199
2.1. Violența domestică în optica instrumentelor legislative socio-penale	199
2.2. Date cantitative și calitative privind violența domestică în România	202
2.3. În loc de concluzie. Carențe instituționale	207

Capitolul VII. Dimensiunea criminologică relativă la infracțiunile contra libertății și integrității sexuale _____ **209**

<i>Secțiunea 1. Perspective teoretice</i>	209
§1. Dimensiunea juridico-istorică a infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale	210
§2. Dimensiunea fenomenologică a violenței sexuale	211
2.1. Relația de putere	211
2.2. Particularități psihosociale ale agresorilor și victimelor	213
§3. Specificitatea infracțiunilor sexuale împotriva minorilor	216
§4. Specificitatea traficului de persoane în scopul exploatării sexuale	218
4.1. Funcția achizitivă a sexualității. Relațiile de putere. Libertatea sexuală	218
4.2. Specificul psihosocial al autorilor și al victimelor	220
<i>Secțiunea a 2-a. Infracțiunile contra integrității și libertății sexuale în contextul național</i>	223
§1. Date privind infracțiunile contra libertății și integrității sexuale în general	223
§2. Date privind fenomenul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale săvârșite asupra minorilor	225

§3. Date privind fenomenul infracțiunilor de trafic de persoane în scopul exploatarei sexuale _____	228
3.1. Victime _____	229
3.2. Autori _____	236
Capitolul VIII. Dimensiunea criminologică relativă la infracțiunile de natură economică _____	237
<i>Secțiunea 1. Proprietate, statut social și relații de putere. Propensiunea achizitivă a oamenilor _____</i>	<i>237</i>
§1. Proprietate, statut social și relațiile de putere _____	238
§2. Propensiunea achizitivă a oamenilor _____	240
2.1. Clasa socială defavorizată _____	242
2.2. Clasa socială superioară _____	244
<i>Secțiunea a 2-a. Dimensiunea criminologică relativă la infracțiunile de corupție _____</i>	<i>245</i>
§1. Dimensiunea fenomenologică a infracțiunilor de corupție _____	246
1.1. Dimensiunea pur fenomenologică a corupției și a faptelor asimilate _____	246
1.2. Prototipul psihosocial al autorilor _____	248
§2. Date privind fenomenul infracțiunilor de corupție în context național _____	248
2.1. Date cantitative privind faptele de corupție în context național _____	249
2.2. Date calitative privind faptele de corupție și autorii acestora în context național _____	251
BIBLIOGRAFIE _____	257